

Factsheet Publieksonderzoek

Hoe wil Nederland oud worden?

28 februari 2020

Dit onderzoek is een initiatief van ActiZ,
branchevereniging van zorgorganisaties

Hoe wil Nederland oud worden?

Dat is de vraag die in dit onderzoek centraal staat. Uit het onderzoek onder het Nederlandse publiek blijkt dat er behoefte is aan een diepgaand gesprek over de oude dag. Een deel van de Nederlanders denkt er wel over na, maar er wordt niet of nauwelijks over gesproken.

Wat verwachten Nederlanders van de toekomst van de zorg voor ouderen? En in hoeverre zijn ze nu al bezig met hun eigen oude dag?

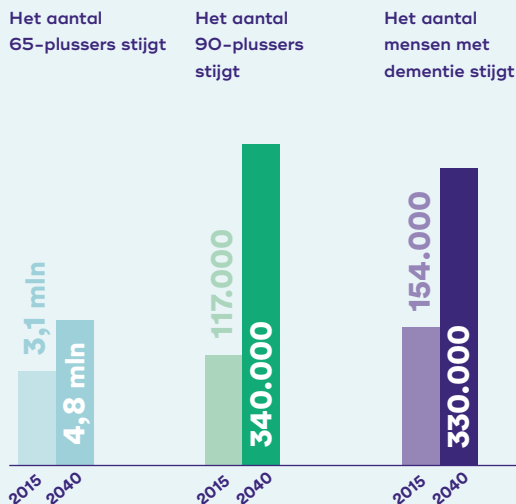
Het gesprek over de verwachtingen voor de oude dag loopt al snel tegen aannames aan over de (toekomst van de) zorg voor ouderen die het gesprek ernstig bemoeilijken. Het onderzoek laat zien dat de zorg voor ouderen voorlopig vooral wordt waargenomen vanuit een negatieve context.

Bovendien onderstrepen de economische en maatschappelijke ontwikkelingen de urgentie voor een nationaal gesprek over de toekomst van de zorg voor ouderen én chronisch zieken.

Ontwikkelingen als aanleiding voor het gesprek met de samenleving

De voorspellingen voor Nederland laten in 2040 een forse groei van het aantal ouderen en zorg-behoevenden zien¹

¹ ActiZ infographic Arbeidsmarkt VVT

Verwachte groei uitgaven ouderenzorg

De uiteindelijke verwachte uitgaven aan ouderenzorg hangen af van de maatschappelijke en economische ontwikkelingen en hoe de overheid en sector daarop inspelen. Vergrijzing, steeds complexere zorgvragen, ouderen die steeds langer thuis wonen, meer onnodige ziekenhuisopnames en minder beschikbare mantelzorgers vergroten de druk op de sector. Het kunnen blijven bieden van goede, betaalbare en toegankelijke zorg voor ouderen is een maatschappelijk vraagstuk, dat de gehele samenleving aangaat, jong en oud.

De verwachte groei op basis van algemene trends tot 2030

Als rekening wordt gehouden met scenario's, zoals de krapte op de arbeidsmarkt, is de verwachting dat de VVT-uitgaven² in 2030 variëren tussen

² VVT: verpleging, verzorging, thuiszorg

Het gesprek over morgen

Als initiatiefnemer van dit publieksonderzoek, voelt ActiZ een grote verantwoordelijkheid om met elkaar in gesprek te gaan over de toekomst van de ouderenzorg. Bovendien vertegenwoordigt ActiZ als branchevereniging:

400
organisaties

die met zo'n
400 duizend
medewerkers

zorg en ondersteuning bieden aan circa
2 miljoen
cliënten.

Verantwoording

Deze factsheet geeft de belangrijkste resultaten weer uit onderzoek onder de Nederlandse bevolking. Het onderzoek is gebaseerd op een design van kwalitatief onderzoek, aan de hand van 4 focusgroepen, en kwantitatief onderzoek, via een online enquête onder 1.020 Nederlanders, representatief voor de Nederlandse bevolking.

Online enquête

Nederlanders

Focusgroepen

hoogopgeleide
50-plussers

laagopgeleide
50-plussers

millennials
(geboren na 1980)

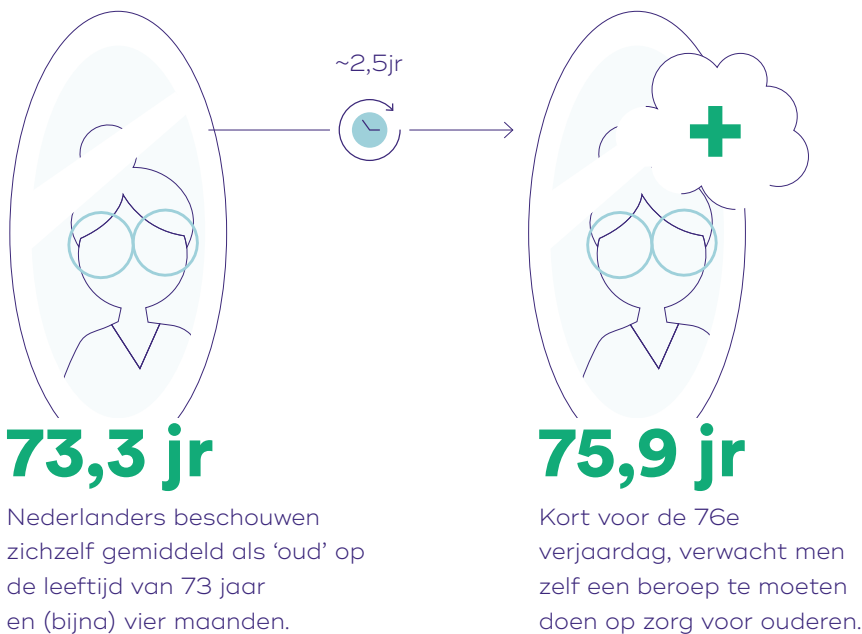

doorsnee
Nederlanders
(controlegroep)

Highlights uit het onderzoek

Wanneer verwachten we zorg nodig te hebben?

Associaties oud en ouderenzorg

Uit het onderzoek blijkt dat 'ouderen' vooral geassocieerd worden met **zorg**, en dat 'zorg voor ouderen' geassocieerd wordt met **weinig**.

Men is bekend met de zorg voor ouderen

Bijna iedereen heeft in zijn of haar eigen omgeving ervaring met zorg voor ouderen.

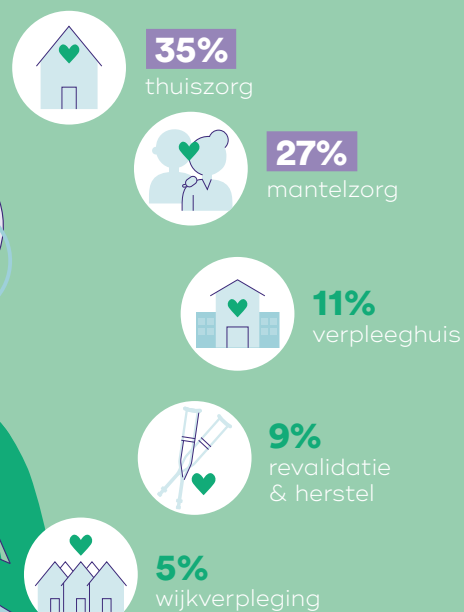
49%

Eigen (over)grootouders hebben ooit gebruik gemaakt van zorg voor ouderen.

40%

Voorziet dat de eigen ouders hier op termijn mee te maken krijgen.

Meest voorkomende vormen van zorg voor ouderen

Beleving huidige zorg voor ouderen

Zorgverleners hebben onvoldoende tijd

In de discussies hekelt men unaniem het gebrek aan tijd voor zorgverleners. Daarbij bedient men zich van hardnekkig terugkerende beelden, zoals de oudere – opa of oma – die niet (op tijd) gewassen wordt en in de luiers moet blijven.

Gebrek aan geld leidt tot gebrek aan aandacht voor de oudere

Men is het roerend eens over de probleem-analyse: gebrek aan geld leidt tot een gebrek aan personeel, daardoor aan een gebrek aan tijd, en daardoor weer aan een gebrek aan aandacht voor de zorg-behoevende oudere. Zelf komt men in dit verhaal niet voor, anders dan als potentiële zorgbehoevende oudere.

Men voelt aan dat de situatie rond de zorg voor ouderen op termijn niet houdbaar zal blijven

Men denkt na over de eigen rol en is daarop aanspreekbaar. Vaak blijkt dat men ook al het nodige doet rond het verzorgen van ouderen. Men herkent dat zelf nauwelijks, omdat het ervaren wordt als een vanzelfsprekende, morele plicht. Maar het loopt vast zodra je je eigen rol pakt.

Vorige kabinetten zijn door-geslagen met bezuinigingen

Men is overigens niet op voorhand tegen bezuinigingen, wel tegen een overmaat aan bezuinigen.

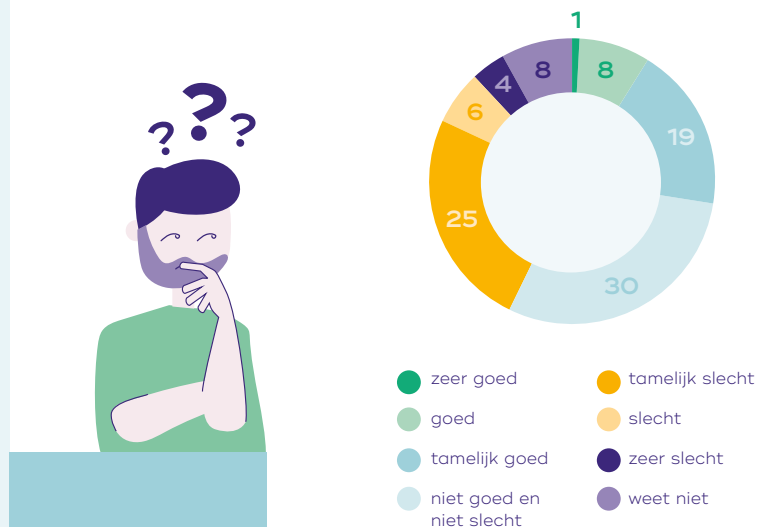

Zorgverleners zijn de echte helden

Zij worden overladen met steun en mededogen.

Onduidelijke verwachtingen voor de zorg voor ouderen in de toekomst

Nederlanders denken zeer verschillend over de toekomst van de zorg voor ouderen

Wensen voor de zorg voor ouderen in 2040

Men hecht veel belang aan regie over het eigen levenseinde

Liefst **81%** van de respondenten is het eens met de stelling dat *'mensen zelf [moeten] kunnen beslissen over hun eigen levenseinde'*. In het verlengde hiervan onderschrijft men ook in groten getale (**83%**) de stelling *'kwaliteit van leven is uiteindelijk belangrijker dan hoe lang je leeft'*. De respondenten leggen hiermee een duidelijke norm neer.

Zorg voor ouderen direct in de buurt

De stelling *'Zorg voor ouderen moet zo veel mogelijk in de directe omgeving (in de buurt) worden geleverd'* geniet eveneens grote instemming (**83% 'eens'**). Ook hier legt men ook hier een belangrijke norm neer: zorg voor ouderen krijgt bij voorkeur gestalte binnen de eigen buurt.

Men geeft minder om keuzevrijheid

De stelling *'Er moet meer keuzevrijheid komen in de zorg voor ouderen'* geniet weliswaar **68 tot 71 %** steun (afhankelijke van de getest variant), maar **maakt weinig emoties los ('slechts' 25 tot 29% 'zeer eens')**. Keuzevrijheid is geen groot thema op dit moment.

Nederlanders leggen de verantwoordelijkheid voor goede zorg voor ouderen vooral neer bij anderen

1 Zorgorganisaties, rijksoverheid en zorgverzekeraars zijn als eerste aan zet

93%
zorgorganisaties/
wijkverpleegkundigen

88%
rijksoverheid

87%
zorgverzekeraars

2 Men ziet ook een rol voor de oudere zelf, maar minder voor de eigen (klein)kinderen of het sociale netwerk

83%
oudere zelf

48%
(klein)kinderen

40%
buren, vrienden
en kennissen

Het huidige niveau van zorg voor ouderen wordt gezien als verworvenheid. Men is niet of nauwelijks bereid om – niet voor zichzelf en niet voor de eigen ouders – in te leveren op het huidige niveau van zorg voor ouderen. Dat is het meest zichtbaar in de weigering om genoeg te nemen met een versoering van de zorg voor ouderen.

Bereidheid om zelf dingen te doen voor (toekomstige) zorg voor ouderen

‘Zelf meer dingen gaan doen’ is iets anders dan de zorg voor ouderen volledig overnemen. Men hoort echter al snel het laatste – en voor veel deelnemers is dat eenvoudigweg te veel. Het onderzoek laat echter zien dat Nederlanders wel degelijk zorgzaam zijn en bereid om bij te dragen aan zorg voor naasten.

73%

ik ben bereid bij te dragen aan de zorg voor mijn **ouders**

31%

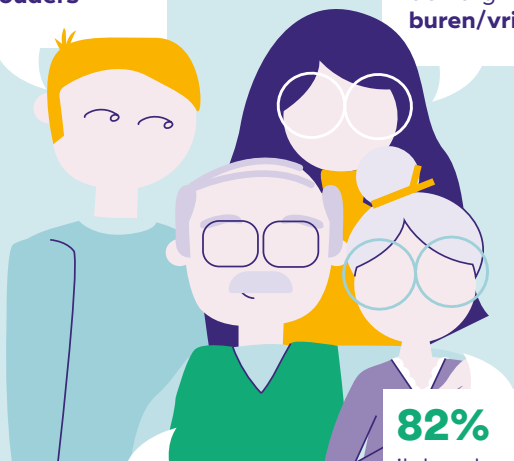
ik ben bereid bij te dragen aan de zorg voor mijn **buren/vrienden**

53%

ik ben bereid bij te dragen aan de zorg voor mijn **familie**

82%

ik ben bereid bij te dragen aan de zorg voor mijn **partner**

Ik ben bereid om...

Een vast aantal keren per week of per maand langs te gaan bij mijn ouders als ze opgenomen worden in een verpleeghuis.

76%

10%

Mijn stem uit te brengen op een politieke partij of kandidaat met goede ideeën op het gebied van zorg voor ouderen

67%

9%

Te accepteren dat zorgtaken vaker met gebruik van technologische hulpmiddelen worden vervuld

57%

9%

Minder te werken om meer tijd aan mantelzorg te kunnen besteden

25%

41%

Mijn ouders in huis te nemen

13%

73%

Genoegen te nemen met een versoering van de zorg voor ouderen

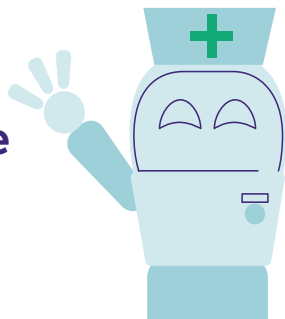

10%

68%

Mogelijke maatregelen voor goede zorg voor ouderen in de toekomst:

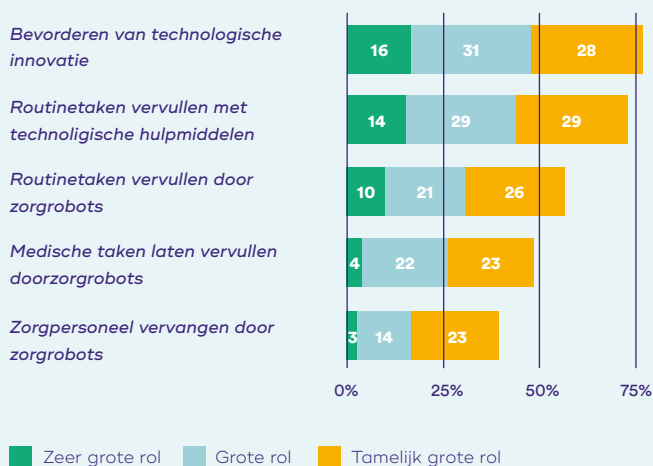

Inzet technologie

Technologie wordt vooral gezien als ondersteuning. De vrees dat technologie ten koste gaat van menselijk contact is groot.

Liever hulpmiddelen dan zorgrobots

Bij het vervullen van routinetaken kent men een grotere rol toe aan 'technologische hulpmiddelen' dan aan 'zorgrobots' **72 en 57%**. Als zorgrobots al een rol spelen, dan worden ze bij voorkeur ingezet voor routinetaken en minder voor medische taken.

5 DO'S:

Nederlanders zien de volgende 'positieve knoppen' voor de zorg voor ouderen in 2040

Aantrekkelijke arbeidsvoorwaarden voor zorgpersoneel

87% tamelijk tot zeer grote rol

Meer geld vanuit de overheid

85% tamelijk tot zeer grote rol

Tegengaan van verspilling

84% tamelijk tot zeer grote rol

Bevorderen van een gezonde levensstijl door ouderen

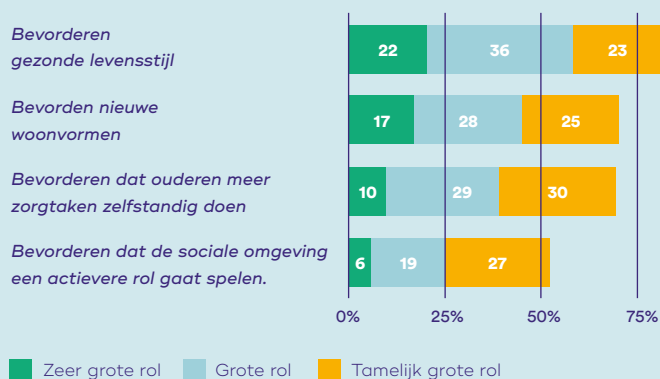
81% tamelijk tot zeer grote rol

Bevorderen van nieuwe woonvormen, zoals ouderen die met jongeren in eigen appartementen in een gebouw wonen

70% tamelijk tot zeer grote rol

Eigen verantwoordelijkheid

Als het gaat om mogelijke maatregelen voor de goede zorg voor ouderen, dan zien Nederlanders hun eigen verantwoordelijkheid vooral geprojecteerd op gezonde levensstijl. Ook staan ze open voor het bevorderen van nieuwe woonvormen. Ze zijn minder enthousiast als het gaat om meer taken zelfstandig doen of het bevorderen van een actievere rol van de sociale omgeving.

Belangrijkste aspecten toekomst zorg voor ouderen

Respondenten kennen het meeste belang toe aan de volgende zaken als het gaat om de (toekomstige) zorg voor ouderen:

40%
Betaalbaar, vooral voor mensen zoals ik

32%
Respectvol

36%
Betrouwbaar

30%
Persoonlijke aandacht

34%
Deskundig

18%
Betaalbaar voor de samenleving

Nederlanders praten nauwelijks over de zorg voor later

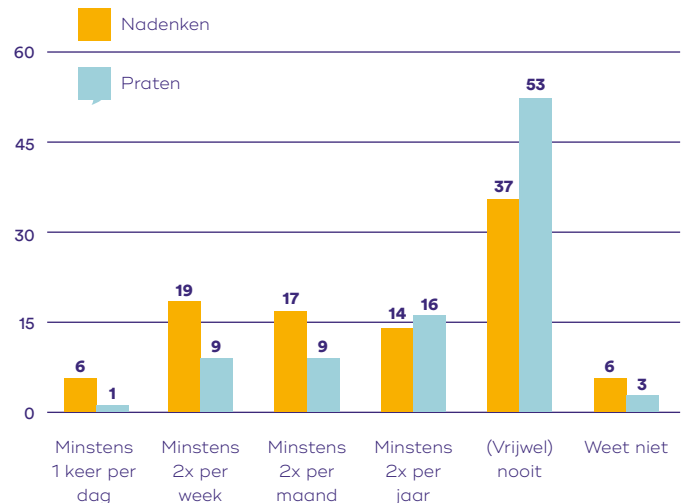

Het onderzoek laat zien dat men wel nadenkt over de zorg voor later, maar er niet met anderen over spreekt.

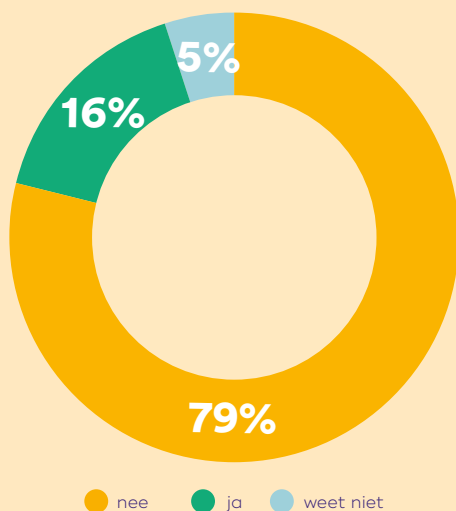
Ruim de helft van de respondenten geeft aan '(vrijwel) nooit' met anderen te praten over de zorg die zij zelf in de toekomst als oudere nodig kunnen hebben. Een derde van deze 'niet-sprekers', denkt er wel eens over na, maar spreekt er niet over.

"Praten is dus moeilijker dan nadenken"

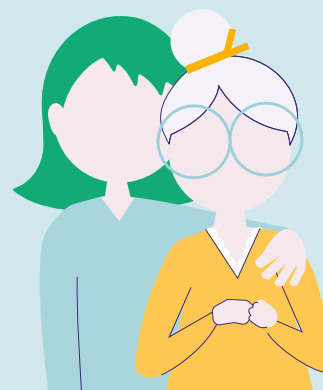
Het is hoopvol dat een kwart van de Nederlanders wel nadenkt over deze zorg en hoe men die wilt ontvangen.

Weinig Nederlanders hebben concreet dingen geregeld voor de eigen toekomstige zorg voor ouderen

16% van de ondervraagde Nederlanders geeft aan zelf concreet dingen te hebben geregeld met het oog op de zorg die zijzelf als oudere nodig kunnen hebben. Dit zijn dan vooral 65-plussers. De zaken die hieronder worden verstaan zijn vooral aanpassingen aan het huis, maar ook zijn financiën, pensioen en een testament opstellen onderwerpen waar men mee bezig is.

Praat vandaag over morgen

Kortom: praten blijkt dus moeilijker dan nadenken, terwijl er nog veel geregeld moet worden.

Daarom lanceert ActiZ de zogeheten publiek-saankpak Over Morgen. Met deze aanpak jaagt ActiZ het gesprek over de toekomst van de zorg voor ouderen aan, zowel op landelijk als op regionaal niveau. De multimediale publieks-aanpak bestaat onder andere uit een website, talkshows, opiniestukken, debatacties, gesprekskaarten en een rondreizend bankje waarop Nederlanders met elkaar in gesprek gaan over hun verwachtingen over hun eigen oude dag en die van de mensen om hen heen. Alle informatie staat vanaf komende maart 2020 verzameld op de speciale website:

praatvandaagovermorgen.nl